

।। ପୁରୁଷସୂକ୍ତ ଓ ନାରାୟଣସୂକ୍ତ ।।

। ପରିଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ର ।

ଗଣାନାଂ ତ୍ବା ଗଣପତିର୍ଗୁଁ ହବାମହେ କବିଂ କବୀନାମୁପମଗ୍ରବସ୍ତମନ୍ ।
ଜ୍ୟେଷ୍ଠରାଜଂ ବ୍ରହ୍ମଣାଂ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତ ଆ ନଃ ଶୃଣୁନ୍ତୁତିଭିଃ ସୀଦ ସାଦନମ୍ ।।
ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।।

ପ୍ର ଶୋ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ ବାଜେଭିର୍ବାଜିନୀବତୀ ।
ଧୀନାମ ବିତ୍ର୍ୟବତୁ ।।
ଆ ନୋ ଦିବୋ ବୃହତଃ ପର୍ବତାଦା ସରସ୍ୱତୀ ଯୁଜତା ଗନ୍ତ ଯୁଜିମ୍ ।
ହବନ୍ ଦେବୀ ଭୁଭୁଷାଶା ଘୃତାତୀ ଶଗ୍ନାନୋ ବାତମୁଶତୀ ଶୃଣୋତୁ ।।
ଶ୍ରୀ ବାଗ୍-ଦେବୈ ନମଃ ।।

।। ଅଥ ପୁରୁଷସୂକ୍ତମ୍ ।।

ହରିଃ ଓଁ ।
ଓଁ ସହସ୍ରଶୀର୍ଷା ପୁରୁଷଃ । ସହସ୍ରାକ୍ଷଃ ସହସ୍ରପାତ୍ ।
ସ ଭୂମିଂ ବିଶ୍ୱତୋ ବୃତ୍ତା । ଅତ୍ୟତିଷ୍ଠଦଶାଙ୍ଗୁଲମ୍ ।। ୧ ।।
ପୁରୁଷ ଏବେଦଗୁଁ ସର୍ବମ୍ । ଯଦ୍-ଭୂତଂ ଯଜ ଭବ୍ୟମ୍ ।
ଉତାମୃତତୃସ୍ୟେଶାନଃ । ଯଦନ୍ନେନାତିରୋହତି ।। ୨ ।।
ଏତାବାନସ୍ୟ ମହିମା । ଅତୋ ଜ୍ୟାୟାତୁର୍ଗୁଃ ପୁରୁଷଃ ।
ପାଦୋଽସ୍ୟ ବିଶ୍ୱା ଭୂତାନି । ତ୍ରିପାଦସ୍ୟାମୃତଂ ଦିବି ।। ୩ ।।
ତ୍ରିପାଦୂର୍ଧ୍ୱ ଉଦୈତ୍-ପୁରୁଷଃ । ପାଦୋଽସ୍ୟେହାଃଽଭବାତ୍-ପୁନଃ ।
ତତୋ ବିଶ୍ୱତ୍ୟକ୍ରାମତ୍ । ସାଗନାନଶନେ ଅଭି ।। ୪ ।।

ତସ୍ମାଦ୍ବିରାଡ଼ଜାୟତ । ବିରାଜୋ ଅପି ପୁରୁଷଃ ।
 ସ ଜାତୋ ଅତ୍ୟରିଚ୍ୟତ । ପଶ୍ଚାଦ୍-ଭୂମିମଥୋ ପୁରଃ ॥ ୫ ॥
 ଯତ୍-ପୁରୁଷେଣ ହବିଷା । ଦେବା ଯଜ୍ଞମତନ୍ତୁତ ।
 ବସନ୍ତୋ ଅସ୍ୟାସୀଦାଜ୍ୟମ୍ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଇଧ୍ମଃ ଶରଦ୍ବିଃ ॥ ୬ ॥
 ସପ୍ତାସ୍ୟାସନ୍ପରିଧୟଃ । ତ୍ରିଃ ସପ୍ତ ସମିଧଃ କୃତାଃ ।
 ଦେବା ଯଦ୍ୟଜ୍ଞଂ ତନ୍ନାନାଃ । ଅବଧ୍ନନ୍ପୁରୁଷଂ ପଶୁମ୍ ॥ ୭ ॥
 ତଂ ଯଜ୍ଞଂ ବର୍ହିଷି ପ୍ରୈକ୍ଷନ୍ । ପୁରୁଷଂ ଜାତମଗ୍ରତଃ ।
 ତେନ ଦେବା ଅୟଜନ୍ତୁ । ସାଧ୍ୟା ଋଷୟଶ୍ଚ ଯେ ॥ ୮ ॥
 ତସ୍ମାଦ୍ୟଜ୍ଞାସ୍ରବଦୁତଃ । ସଂଭୃତଂ ପୃଷଦାଜ୍ୟମ୍ ।
 ପଶୁଗୁଁସ୍ତ୍ରାଗୁଁଶ୍ଚକ୍ରେ ବାୟବ୍ୟାନ୍ । ଆରଣ୍ୟାକ୍ରାମ୍ୟାଶ୍ଚ ଯେ ॥ ୯ ॥
 ତସ୍ମାଦ୍ୟଜ୍ଞାସ୍ରବଦୁତଃ । ଋତଃ ସାମାନି ଜଜ୍ଞିରେ ।
 ଛନ୍ଦାଗୁଁସି ଜଜ୍ଞିରେ ତସ୍ମାତ୍ । ଯଜୁସ୍ତସ୍ମାଦଜାୟତ ॥ ୧୦ ॥
 ତସ୍ମାଦଗ୍ନା ଅଜାୟନ୍ତୁ । ଯେ କେ ତୋଭୟାଦତଃ ।
 ଗାବୋ ହ ଜଜ୍ଞିରେ ତସ୍ମାତ୍ । ତସ୍ମାଦ୍ଭାତା ଅଜାବୟଃ ॥ ୧୧ ॥
 ଯତ୍-ପୁରୁଷଂ ବ୍ୟଦଧୁଃ । କତିଧା ବ୍ୟକଳ୍ମୟନ୍ ।
 ମୁଖଂ କିମସ୍ୟ କୌ ବାହୁ । କାରୁରୁ ପାଦାରୁଚ୍ୟେତେ ॥ ୧୨ ॥
 ବ୍ରାହ୍ମଣୋଽସ୍ୟ ମୁଖମାସୀତ୍ । ବାହୁ ରାଜନ୍ୟଃ କୃତଃ ।
 ଉରୁ ତଦସ୍ୟ ଯଦ୍ବୈଶ୍ୟଃ । ପଦ୍-ଭ୍ୟାଗୁଁ ଶୂଦ୍ରୋ ଅଜାୟତ ॥ ୧୩ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ମନସୋ ଜାତଃ । ଚକ୍ଷୋଃ ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ଅଜାୟତ ।
 ମୁଖାଦିନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚାଗ୍ନିଶ୍ଚ । ପ୍ରାଣାଦ୍ଭାୟୁରଜାୟତ ॥ ୧୪ ॥
 ନାଭ୍ୟା ଆସୀଦନ୍ତରିକ୍ଷମ୍ । ଶୀର୍ଷ୍ଣୋ ଦୈତ୍ୟଃ ସମବର୍ତତ ।
 ପଦ୍-ଭ୍ୟାଂ ଭୂମିର୍ଦିଶଃ ଶ୍ରୋତ୍ରାତ୍ । ତଥା ଲୋକାଗୁଁ ଅକଳ୍ମୟନ୍ ॥ ୧୫ ॥
 ବେଦାହମେତଂ ପୁରୁଷଂ ମହାନ୍ତମ୍ । ଆଦିତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣଂ ତମସସ୍ତୁ ପାରେ ।
 ସର୍ବାଣି ରୂପାଣି ବିଚିତ୍ୟ ଧୀରଃ । ନାମାନି କୃତ୍ୱାଽଭିବଦନ୍ ଯଦାସ୍ତେ ॥ ୧୬ ॥

ଧାତା ପୁରସ୍ତାଦ୍ୟମୁଦାଜହାର । ଶକ୍ରଃ ପ୍ରବିଦ୍ବାନ୍‌ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରଃ ।
ତମେବଂ ବିଦ୍ବାନମୃତ ଇହ ଭବତି । ନାନ୍ୟଃ ପଦ୍ମା ଅୟନାୟ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୧୭ ॥
ୟଜ୍ଞେନ ଯଜ୍ଞିମୟଜନ୍ତୁ ଦେବାଃ । ତାନି ଧର୍ମାଣି ପ୍ରଥମାନ୍ୟାସନ୍ ।
ତେ ହ ନାକଂ ମହିମାନଃ ସଚକ୍ରେ । ଯତ୍ର ପୂର୍ବେ ସାଧ୍ୟାଃ ସନ୍ତି ଦେବାଃ ॥ ୧୮ ॥
॥ ଓଁ ନମୋ ନାରାୟଣାୟ ॥

॥ ଉତ୍ତରନାରାୟଣମ୍ ॥

ଅଦ୍-ଭ୍ୟଃ ସଂଭୂତଃ ପୃଥିବ୍ୟୈ ରସାଜ । ବିଶ୍ୱକର୍ମଣଃ ସମବର୍ତ୍ତତାପି ।
ତସ୍ୟ ତ୍ୱଷ୍ଟା ବିଦଧଦ୍ରୂପମେତି । ତଦ୍-ପୁରୁଷସ୍ୟ ବିଶ୍ୱମାଜାନମଗ୍ରେ ॥ ୧ ॥
ବେଦାହମେତଂ ପୁରୁଷଂ ମହାତ୍ମନ୍ । ଆଦିତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣଂ ତମସଃ ପରସ୍ତାତ୍ ।
ତମେବଂ ବିଦ୍ବାନମୃତ ଇହ ଭବତି । ନାନ୍ୟଃ ପଦ୍ମା ବିଦ୍ୟତେୟନାୟ ॥ ୨ ॥
ପ୍ରଜାପତିଶ୍ଚରତି ଗର୍ଭେ ଅନ୍ତଃ । ଅଜାୟମାନୋ ବହୁଧା ବିଜାୟତେ ।
ତସ୍ୟ ଧୀରାଃ ପରିଜାନନ୍ତି ଯୋନିମ୍ । ମରୀଚୀନାଂ ପଦମିଚ୍ଛନ୍ତି ବେଧସଃ ॥ ୩ ॥
ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟ ଆତପତି । ଯୋ ଦେବାନାଂ ପୁରୋହିତଃ ।
ପୂର୍ବୋ ଯୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ଜାତଃ । ନମୋ ରୁଚାୟ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ॥ ୪ ॥
ରୁଚଂ ବ୍ରାହ୍ମନ୍ ଜନୟନ୍ତଃ । ଦେବା ଅଗ୍ରେ ତଦବ୍ରୁବନ୍ ।
ୟଞ୍ଚୈବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ୟାତ୍ । ତସ୍ୟ ଦେବା ଅସନ୍ ବଶେ ॥ ୫ ॥
ହ୍ରୀଶ୍ଚ ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ୍ଚ ପତ୍ନୌ । ଅହୋରାତ୍ରେ ପାର୍ଶ୍ୱେ ।
ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ରୂପମ୍ । ଅଶ୍ୱିନୌ ବ୍ୟାଞ୍ମନ୍ । ଇଷ୍ଟମ୍ ମନିଷାଣ ।
ଅମ୍ନଂ ମନିଷାଣ । ସର୍ବମ୍ ମନିଷାଣ ॥ ୬ ॥

॥ ଇତି ପୁରୁଷସୂକ୍ତ ସମାପ୍ତଃ ॥

॥ ନାରାୟଣସୂକ୍ତମ୍ ॥

ତୈତ୍ତିରୀୟାବ୍ରହ୍ମସମିତୀ, ପ୍ରାଚୀନ - ୧୦ ଅନୁବାକ - ୧୩

ଓଁ ॥ ସହସ୍ରଶୀର୍ଷଂ ଦେବଂ ବିଶ୍ୱାକ୍ଷଂ ବିଶ୍ୱଶମ୍ଭୁବଂ ।
ବିଶ୍ୱଂ ନାରାୟଣଂ ଦେବମକ୍ଷରଂ ପରମଂ ପଦମ୍ ।
ବିଶ୍ୱତଃ ପରମାନିତ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱଂ ନାରାୟଣଗ୍ନୁ ହରିମ୍ ।
ବିଶ୍ୱମେବେଦଂ ପୁରୁଷସ୍ତଦ୍ୱିଶ୍ୱମୁପଜୀବତି ।
ପତିଂ ବିଶ୍ୱସ୍ୟାତ୍ରେଶ୍ୱରଗ୍ନୁ ଶାଶ୍ୱତଗ୍ନୁ ଶିବମବ୍ୟୁତମ୍ ।
ନାରାୟଣଂ ମହାଜ୍ଞେୟଂ ବିଶ୍ୱାତ୍ମାନଂ ପରାୟଣମ୍ ।
ନାରାୟଣପରୋ ଜ୍ୟୋତିରାତ୍ମା ନାରାୟଣଃ ପରଃ ।
ନାରାୟଣ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱଂ ନାରାୟଣଃ ପରଃ ।
ନାରାୟଣପରୋ ଧ୍ୟାତା ଧ୍ୟାନଂ ନାରାୟଣଃ ପରଃ ।
ୟଞ୍ଚ କିଞ୍ଚିଦ୍ଭଗସୂର୍ବଂ ଦୃଶ୍ୟତେ ଶୂନ୍ୟତେଽପି ବା ॥
ଅନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଠ ତସୂର୍ବଂ ବ୍ୟାପ୍ୟ ନାରାୟଣଃ ସ୍ଥିତଃ ।
ଅନନ୍ତମବ୍ୟୟଂ କବିଗ୍ନୁ ସମୁଦ୍ରେନ୍ଦ୍ରଂ ବିଶ୍ୱଶମ୍ଭୁବମ୍ ।
ପଦ୍ମକୋଶ ପ୍ରତୀକାଶଗ୍ନୁ ହୃଦୟଂ ତାପ୍ୟଧୋମୁଖମ୍ ।
ଅଧୋ ନିଷ୍ଠ୍ୟା ବିତସ୍ୟାନ୍ତେ ନାଭ୍ୟାମୁପରି ତିଷ୍ଠତି ।
ଜ୍ୱାଲମାଲୀକୁଲଂ ଭାତି ବିଶ୍ୱସ୍ୟାୟତନଂ ମହତ୍ ।
ସନ୍ତତଗ୍ନୁ ଶିଳାଭିସ୍ଥୁଲମୃତ୍ୟାକୋଶସନ୍ନିଭମ୍ ।
ତସ୍ୟାନ୍ତେ ସୁଷିରଗ୍ନୁ ସୁକ୍ଷ୍ମଂ ତସ୍ମିନ୍ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ମହାନଗଗ୍ନିର୍ବିଶ୍ୱାର୍ତ୍ତିର୍ବିଶ୍ୱତୋମୁଖଃ ।
ସୋଽଗ୍ରଭୁଗ୍ନିଭଜନ୍ତିଷ୍ଠନ୍ନାହାରମଜରଃ କବିଃ ।
ତିର୍ଯ୍ୟଗ୍ଧୂମଧଗ୍ନାୟା ରଶ୍ମୟସ୍ତସ୍ୟ ସନ୍ତତା ।
ସନ୍ତାପୟତି ସ୍ୱଂ ଦେହମାପାଦତଲମସ୍ତକଃ ।

ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ବହିଃଶିଖା ଅଣୀୟୋର୍ଧ୍ୱା ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ନୀଲତୋୟଦମଧ୍ୟସ୍ଥାଦ୍ୱିଦ୍ୟୁଲ୍ଲେଖେବ ଭାସ୍ୱରା ।
ନୀବାରଶୁକ୍ରବଉନ୍ମୁ ପୀତା ଭାସ୍ୱତ୍ୟଶୂପମା ।
ତସ୍ୟାଃ ଶିଖାୟା ମଧ୍ୟେ ପରମାତ୍ମା ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ସ ବ୍ରହ୍ମ ସ ଶିବଃ ସ ହରିଃ ସେନ୍ଦ୍ରଃ ସୋଃକ୍ଷରଃ ପରମଃ ସ୍ୱରାଟ୍ ॥

ରତଗ୍ନଂ ସତ୍ୟଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ପୁରୁଷଂ କୃଷ୍ଣପିଙ୍ଗଲମ୍ ।
ଉର୍ଧ୍ୱରେତଂ ବିରୂପାକ୍ଷଂ ବିଶ୍ୱରୂପାୟ ବୈ ନମୋ ନମଃ ।

। ବିଷ୍ଣୁଗାୟତ୍ରୀ ।
ଓଁ ନାରାୟଣାୟ ବିଦ୍ମହେ ବାସୁଦେବାୟ ଧୀମହି ।
ତନ୍ନୋ ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ।

॥ ଇତି ନାରାୟଣସୂକ୍ତ ସମାପ୍ତଃ ॥

। ପରିଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ର ।
ବିଷ୍ଣୋର୍ନୁକଂ ବୀର୍ଯ୍ୟାଣି ପ୍ରବୋଚ୍ୟଂ ଯଃ ପାର୍ଥିବାନି ବିମମେ ରଜାଗୁଁସି ଯୋ – ଅସ୍ମଭାୟ ଦୁଃଖରଗୁଁ
ସଧର୍ମ୍ମା ବିଚକ୍ରମାଣ ସ୍ତେଧୋରୁଗାୟୋ ବିଷ୍ଣୋ ରରାଟମସି ବିଷ୍ଣୋଃ ପୃଷ୍ଠମସି ବିଷ୍ଣୋଃ ଶଙ୍କପ୍ରେ
ସ୍ଥୋ ବିଷ୍ଣୋଃ ସ୍ୱୀରସି ବିଷ୍ଣୋ ପୁରମସି ବୈଷ୍ଣବମସି ବିଷ୍ଣୁବେ ହ୍ୱା ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଓଡ଼ିଆ ରୂପାନ୍ତର - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ଭୁଲସୁଧାର ଯୋଗାଯୋଗ – prakash.pradhan@hotmail.com